

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România

Str. Matei Voievod nr. 18, sector 2, București

Telefon: +40 21 252 7556 / +40 21 252 7557

Fax: +40 21 252 4860

Web: www.crimelecomunismului.ro / www.iiccr.ro

E-mail: office@iiccr.ro

Sistemul Penitenciar din România: 1945 - 1989

Experimentul temnițelor și al muncii forțate din lagărele și coloniile comuniste a însemnat distrugerea clasei politice interbelice, eliminarea elitei intelectuale, exterminarea unui număr mare de clerici ortodocși sau greco-catolici și, în general, represiunea împotriva tuturor persoanelor care s-au împotrivit instaurării „democrației populare”. Începând cu martie 1945, Partidul Comunist a declanșat o teroare sistematică împotriva opozanților politici, reproducând pe teritoriul României modelul Gulagului sovietic.

Direcția Generală a Penitenciarelor – artizanul represiunii carcerale românești

În timpul regimului comunist, în România au existat **44** de penitenciare principale și **72** de lagăre de muncă forțată destinate deținuților politici. Ele se aflau sub coordonarea Direcției Generale a Penitenciarelor (cu toate modificările de titlatură pe care le-a cunoscut de-a lungul vremii). Alături de conducerea centrală a DGP, responsabili pentru deciziile referitoare la tratamentul aplicat în locurile de detenție politică erau: comandanții de penitenciare, lagăre și colonii de muncă și locuitorii lor, precum și ofițerii politici care asigurau reeducarea deținuților conform directivelor partidului comunist.

Locurile de detenție din perioada comunistă ar putea fi clasificate în mai multe categorii, deși majoritatea deținuților a trecut prin cel puțin două dintre ele.

Tipuri de închisori

- **Penitenciarele reeducării** – caracterizate prin aplicarea metodelor de tortură în vederea convertirii la ideologia comunistă: Suceava, Pitești, Gherla, Târgu Ocna, Târgșor, Brașov, Ocnele Mari, Peninsula.
- **Închisori de exterminare a elitei politice și intelectuale**: Sighet, Râmnicu Sărat, Galați, Aiud, Craiova, Brașov, Oradea, Pitești.
- **Lagăre de muncă**: Canalul Dunăre-Marea Neagră (Peninsula, Poarta Albă, Salcia, Periprava, Constanța, Midia, Capul Midia, Cernavodă, etc.), coloniile de muncă din Balta Brăilei.
- **Închisori de triaj și tranzit**: Jilava, Văcărești.
- **Închisori de anchetă**: Rahova, Malmaison, Uranus.
- **Închisori pentru femei**: Mărgineni, Mislea, Miercurea Ciuc, Dumbrăveni.
- **Penitenciare pentru minori**: Târgșor, Mărgineni, Cluj.
- **Penitenciarele Spital**: Târgu Ocna și Văcărești.

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România

Str. Matei Voievod nr. 18, sector 2, București

Telefon: +40 21 252 7556 / +40 21 252 7557

Fax: +40 21 252 4860

Web: www.crimelecomunismului.ro / www.iiccr.ro

E-mail: office@iiccr.ro

Abuzurile și încălcările grave ale drepturilor omului au fost sistematic administrate în închisori. Printre ele, menționăm:

- **Metode de tortură.** Cele mai utilizate metode de tortură au fost: lovituri aplicate în părțile sensibile ale corpului; strivirea unghiilor; smulgerea părului din cap; bătaia cu lopata; tratarea rănilor cu sare; crucificarea; bătaia sistematică la tălpi cu cravașă, obiecte din lemn sau cauciuc; arderea tălpiilor la flacăra; lovituri cu un creion mai mare în testicole; bătăi cu saci de nisip. În lagărul de la Valea Neagră Peninsula, de exemplu, era aplicată "broasca" (după ce se întorceau de la lucru, deținuții erau obligați să țopăie în poziția "pe vine", cu mâinile pe șolduri, fiecare ținând în spate un alt deținut). În lagărul de la Valea Neagră condamnații erau obligați să stea înghesuiți câte doi, o noapte întreagă, într-o cutie fără acoperiș, etc.

- **Munca forțată.** Condițiile de muncă din lagărele și coloniile comuniste au fost dintre cele mai dure. Deținuții erau puși să muncească până la epuizare, în condițiile în care normele erau mărite de la o zi la alta iar hrana era un fel terci, lipsit proteine. Neîndeplinirea normei zilnice atrăgea pedepsirea "leneșului" prin bătaie la șezutul gol, atârănarea lui cu capul în jos sau aruncarea lui la carceră. La începutul anilor 1950, în lagăre „lucrau” apoximativ 80.000 de oameni, dintre care 40.000 la Canalul Dunăre-Marea Neagră. De asemenea, lagăre de muncă forțată și centre de deportare au existat în întreaga țară, dar cele mai multe se aflau în partea sud-estică a Câmpiei Române și sudul Dobrogei (Salcia, Urleasca, Sălcioara, Jegalia, Perieți, Grădina, Satul Nou etc.).

- **Izolarea.** Deși dispozițiile din Codul penal comunist din 1948 (art. 28-44) interzic, în genere, separațiunea individuală, admitând-o numai pentru condamnații de drept comun și numai pentru o perioadă de maximum 2 ani de la începerea executării pedepsei, în practică condamnații din secțiile speciale – izolatoare („zarca” la Aiud, „neagra” la Sighet și Jilava, „cazınca” la Suceava, etc.) au executat pedepse într-o totală izolare, în condiții de mizerie și înfometare.

- **Cazarea.** Un fenomen caracteristic a fost cel al suprapopularii închisorilor. În cei mai mulți ani ai detenției, condamnații politici au dormit pe jos, pe rogojini, în celule neîncălzite. Spre exemplu, legionarii nu aveau dreptul la pernă și așternut. Majoritatea unităților penitenciare nu erau dotate cu încălzire centrală, temperatura coborând drastic în celule în timpul iernii.

- **Alimentația și asistența medicală.** În general, alimentația era aceeași în întregul sistem penitenciar, cu deosebirea că la secțiile pentru deținuții politici aceasta era foarte puțină. În privința asistenței medicale, aceasta era deseori absentă. Deținuții politici erau mai rar și mai greu vizitați de medic. Internarea în staționarul penitenciarului și repartizarea medicamentelor erau supuse unor restricții speciale. În unele cazuri, pentru a se obține o asistență medicală mai bună, a fost nevoie să se recurgă la greva foamei. În multe cazuri de acest fel, deținuții au fost alimentați artificial și abuziv, împotriva voinței lor sau au fost lăsați în cea mai cruntă mizerie, alături de tineta cu fecale, săptămâni întregi.

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România

Str. Matei Voievod nr. 18, sector 2, București

Telefon: +40 21 252 7556 / +40 21 252 7557

Fax: +40 21 252 4860

Web: www.crimelecomunismului.ro / www.iiccr.ro

E-mail: office@iiccr.ro

- **Corespondență, vorbitor și pachet.** Deși articolul 28-50 din Codul Penal comunist și regulamentele aprobate de Ministerul Afacerilor Interne prevedeau posibilitatea ca cei condamnați să poată fi vizitați de familiile lor odată pe lună, prin ordinul 8492/53 al M.A.I. s-a interzis dreptul la vorbitor. În același timp, s-a interzis și dreptul la corespondență, acestea acordându-se numai în cazuri speciale și cu aprobarea conducerii M.A.I. Ani la rând, deținuții nu și-au putut contacta familiile.
- **Activități cultural – educative.** În toate regulamentele cu privire la regimul în locurile de deținere au fost prevăzute o serie de mijloace de ordin cultural-educativ în scopul reeducării condamnaților (citirea presei, conferințe, filme, cărți etc.). Cu excepția reeducării ideologice, condamnații politici nu au beneficiat niciodată de aceste drepturi. Mai mult, descoperirea unor cărți sau ziare era pedepsită cu zile sau săptămâni de izolare, bătăi și reducerea rației de hrană.
- **Regimul de supraveghere și pază.** Personalul care efectua paza penitenciarelor era selecționat în așa fel încât să excludă orice posibilitate de comunicare între deținuți și favorizarea acestora. Paza a fost întărită excesiv, s-a interzis orice discuție cu deținuții, iar personalul nu avea voie să cunoască, în multe cazuri, adevărata identitate a celor încarcerati. Gardienii au fost instruiți să dovedească maximum de vigilență și exigență care adeseori s-a transformat în exces de zel prin pedepsele aspre pe care le aplicau deținuților pentru cele mai mici abateri sau când aceștia solicitau respectarea drepturilor.

Dimensiunea represiunii

O cifră exactă a populației concentraționale nu a fost încă stabilită. IICCR a identificat în arhiva fostei Direcții Generale a Penitenciarelor un număr de aproximativ 90.000 de fișe de foști deținuți politici, încarcerati în perioada 1945 - 1989. Numărul real al victimelor este însă mult mai mare, având în vedere că numeroși deținuți politici au fost încarcerati fără procese iar actele lor de detenție nu au fost întocmite.

Date privind numărul de decese în rândul celor aflați în cercetări sau în detenție survenite în perioada 1945-1964 sunt oferite de Serviciul "C" al M.A.I.: morți în detenție - 3.847, din care în timpul cercetărilor - 203, în timpul executării pedepsei - 2.851; condamnați la moarte și executați - 137; în lagărele de muncă - 656. Și în acest caz, trebuie ținut cont de faptul că documentele regimului comunist au încercat sistematic să ascundă dimensiunea reală a represiunii.

Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România a ajuns la concluzia că în jur de 600.000 de persoane au fost condamnate pe criterii politice în perioada 1945-1989. În total, se poate estima că cifra victimelor directe ale represiunii comuniste se ridică la 2 milioane. („Dificultatea estimării provine din ocultarea sistematică de către Securitate, Procuratură, Miliție, Trupe de Grăniceri, Armată și alte organe represive a informațiilor privind soarta multora dintre aceste victime.”)

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România

Str. Matei Voievod nr. 18, sector 2, București

Telefon: +40 21 252 7556 / +40 21 252 7557

Fax: +40 21 252 4860

Web: www.crimelecomunismului.ro / www.iiccr.ro

E-mail: office@iiccr.ro

Deși în perioada care a urmat relaxării din 1964, numărul persoanelor încarcerate pe motive politice s-a diminuat semnificativ, fenomenul nu a dispărut însă în totalitate. La Aiud, Poarta Albă și Jilava au existat deținuți politici și în anii 1980, iar sistemul a început să mascheze arestările pe criterii politice, prin încadrări juridice de drept comun. Printre cazurile rezonante ale dizidenților încarcerați în anii 1980 îi menționăm pe Gheorghe Ursu, Radu Filipescu sau Petre Mihai Băcanu. Numeroase fișe din arhiva DGP semnalează cazuri de condamnări pentru fapte Contra Securității Statului (CSS) de la sfârșitul anilor 60 până în 1989 (Anexe).